

አድላይነት ምፍጣር ግምባር ውድባት አብ ኢትዮጵያ

አሰፋ አብርሃ 03-06-18

ክልላዊ መንግስታት ሶማሊ ፣ ሃረሪ ፣ ዓፋር ፣ ጋምቤላ ፣ በኒሻንጉል-ጉምዝን ዘመሓድራ ውድባት ምስ ኢህወደግ ተሓባቢረን ስለዝሰርሓ መላፍንቲ (ኣጋር) ውድባት ተባሂለን ይፍለጣ። እዞን ውድባት ኢህወደግ ስልጣን ካብ ዝሕዝ ጀሚረን ናቱ ልምዓታዊ ዲሞክራሳዊ መስመር ብምኽታልን ፖሊሲ ስትራቴጂ ፕሮግራሙን ብምትግባርን ክልላተን ባዕለን እንዳማሓደራ መረክንዮን። ከምካልኣት ህዝብታት ኢትዮጵያ ቋንቋታተን እናተጠቅማ ባህላተንን ታሪኻተንን እንዳማዕበላ ማሕበረ-ኢኮኖሚ ልምዓተን እንዳሳለጣ ኣወንታዊ ውጽኢትፊውን እንዳመዝገባ መረክንዮን። ርግፅ ብመሰረተ ልምዓትን ብማሕበረ-ኢኮኖሚያውዊ ዕብዮትን ካብ ካልኣት ክልላት ዝተሓታ እየን። ስለዝኾነውንዩ ብብርኪ ፈደራል ፣ ሓገዝ ዝገብር ሚኒስቴር መስሪያ ቤት ተሰሪቱ እንዳሓገዝን ዝርከብ።

ብብርኪ ፌዴራልክ (Federal Governmental Structure) ዝግበኣን ቦታጋዶ ይረኽባ ኣለዎ? ልክዕዩ ተወክልቲ ገሊኣን ክልላት ብብርኪ ፌዴራል ኣባላት ካቢነ ሚኒስትራት ዝኾኑ ኣለው። ካብዚ ንላዕሊ ኣብዘሎ ናይ ስልጣን መድረኽ ግና ዝበጽሖ የብለንን። ኣብ ሕገ መንግስቲን ስርዓት ፌደራል ኢትዮጵያን ካብዘን ክልላት ዓቅሚ ዘለዎም ኢትዮጵያዊያን ብብርኪ ፈደራል ዝዓበዩ ስልጣን ንምሓዝ ግና ዝኽልክሎም ነገር የለን። ኣብዚ እዋን' ዚ ፣ እዚ ሕገ መንግስትን ስርዓት ፌዴራልን ኣብ ሓደጋ እናወደቀዩ። በዝሒ ህዝቢ ስለዘለና ንሕና ኩሉ ነገር ክንውንን ክንገዝእን ይግበኣናዩ ማለት ተጀሚሩሎ። ወዮ ዝኹሉ መስዋእቲ ዝተኸፍለ መግዛእቲ ጠፊኡ ፣ ማዕርነት ነጊሱ ፣ ሰላም ፣ ልምዓትን ዲሞክራሲን ክፍጠርፍ ህዝብታት ኢትዮጵያ ድኽነት ሲዒሮም ብማቻ ብሓባር ክነብሩዩ ነይሩ።

ብመሰረቱ ፣ ኣጋር ውድባት ክሳብ ዝእዋንዚ ዝኸደኦ ኸይዲ ብሓፈሻ ብብርኪ ሃገር ዝትግበሩ መስመር ኢህወደግ ዝተኸተሉ ልምዓታዊ ፖሊሲታትን ስትራቴጂታትን ፕሮግራማትን እዮም። ርግጽ ፌዴራላዊ መንግስቲ ክምስርት ዝኽእል ውድብ ብብርኪ ሃገር-ለኽ እንተተመረፀዮ። ኣጋር ውድባት ግና ኣብ ከክልላተን ጥራይ ተመረፀቲዮን። ይኹን ዳኣምበርናይ ኢህወደግ መስመር ልምዓታዊ ዲሞክራሲ እንዳተኸተላን እንዳተግበራንከም ኣይለንዶ ክቅፅላዮን? ዝኾነ ሕገ መንግስታዊ መስርሕ ተፈጢሩ ኣብ ላዕለዎይ ብርኪ ፈደራላዊ ስልጣንውን ንምስታፍ ዘኽእለን ዓቅሚ ንፍጣር ክቃለሳ ዘለወን ይመስለኒ። ወይ ድማ ናብ ኢህወደግ ክፅምበራ ኣለወን ፣ እንተዘይኮይኑ ድማ ብብርኪ ሃገር ፓርቲ ክምስርታ ዘለወን ይመስለኒ።

ኣጋር ውድባትን ዘመሓድረኡም ህዝብታትን ከም ካልኣት ህዝብታት ኢትዮጵያ ኢህወደግ ሰሙናት ወሲዱ ናይ ባዕሉ ገምጋም ምሰሳለጠ ሕድ ሕድ ኣባል ውድብ ድማ ነናይ ዓርሳ ገምጋም ክተሳልጥ ኣንፈት ኣቐሚጡ ምንባሩ ሰሚዐንዮን ። በዚ መሰረት ማእኸላይ ኮሚቲ ህወሓት ሰሙናት ዝወሰደ ገምጋምን ነቀፈታን ዓርሰ ነቀፈታን ብምስላጥ እንተይ ሓብኣት ዘሎ ፀገማታ ሓጢጣ ብምውፃእ ስጉምትታት

ብምውሳድ እቲ ገምጋም ክሳብ ታሕትዋይ ህወሓት መረሕነት እናወረደ ብህዝቢ ጀረጃውን ክቅፅል እናተገብረሎ። እዙይ ጥራይ ግና ኣኮነን። ማእኸላይ ኮሚቴ ህወሓት ተወከልቲ ኣሓትን ኣጋር ውድባትን ኣብቲ መድረኽ ተረኺቦም ማዕረ ምስቲ ኣባል ሪኢቶ ክህቡ ፡ ክግምግሙ ፡ ክነቅፉን ሃና። ኣሳብ ከወፍዩን ገይራዮ። እዚ ኣካይዳ ዓርባዕቲኣን ኣሓት ውድባት ክስዕቦኣ ትፅቢት ይግበር ነይሩ። ገሊኣን ኣሕት ውድባት ድሕሪ ኣኼባኣን ዘውፀኦኦ መግለፅታት ግና ዝገርምን ዘተዓዓዛዝብንንዮ። እንተኾነ ግና፤ ገሊኣን ጋና ኣብ ኣኼባ እንዳሃለዋ፤

ቅድሚሒኪ ካብዝተገበረ ብዝበለፀ ገምጋም ብምስላጥ እትፈለዩ ለውጢ ክንገብር ኢና ብምባል መግልጺ ኣውጺኣን ነይረን ። ይኹንዳኣምበር ገል ፀገም ከምዘይብለን ገይረን ኣኼባታተን ዛዚመን ስልጣን ንምጭባጥ ክሸባሸባ ንርኢ ኣለና። ዝኣካይዳዮይ ንብዙሕ ግዜ ዝንዛሕ ዝነበረ “የህወሓት - የትግራይ የበላይነት ሰፍኛል ምን እናድርግ” ፕሮፓጋንዳ justify ንምግባር ዝዓለመ ድዩ? “ፍልፍል ናይቲ ኹሉ ፀገም ህወሓት-ህዝቢ ትግራይ “ ንማለት ድዩ? ህወሓት በቲ ኣብ ቃልሲ ታሪኻ ዝለመደቶ ኣካይዳ ኸይዳ ፅዑቅን ዓሙቅን ገምጋም ብምስላጥ እቲ ብኣኣ ወገን ዘሎ ሽግራት ወኒናቶዮ። ብኡ መሰረት ድማ ፍታሕውን ኣቐሚጣዮ። ካብ ገሊኣን ኣሓት ውድባት መግለፅታት እንትረኣ ግና “ኣይበልናንንዮ! ቀደመውን እቲ ፀገም ኣብ ህወሓት - ትግራይምበር ኣባና ኣይኮነን” ድዮም ዝብሉ ዘለዉ? ስለዝኾነ መግለጺታት ናይ ገሊኣን ኣሓት ውድባት ማእኸላይ ኮሚቴ ኣኼባ ክረኣ እንከሎ መስደመምዮ።

ስለዙይ ኣካይዳ ኣሓት ውድባት ናበይ የብል ከምዘሎ ተረዲኣን ኣጋር ውድባት ህዝብን ኣተሓባቢረን ናይ ባዕለን ግንባር ፈጠረን ምስ ዴሞክራሲያዊ ኣይልታት ኮይነን ዘሎ ሕገ መንግስትን ፌዴራል ስርዓትን ክቅፅል ብናህሪ ክቃለሳ ዘድልየሉ እዋንዮ። ንቅድሚትውን ኣብ ብርኪ ፌዴራል ኣጋር ውድባት ስልጣን ዝሳተፉሉ ኣግባብ ንክፍጠር እቲ ቃልሲ ክቅፅል ዝግባእ ይመስለኒ።

ኣብ ዝሓለፉ ዓመታት ሰላም ዓሲሉ ሃገር ለኻ ልምዓት ይሳለጥ ስለዝነበረሞ ተጠቀምቲውን ስለዝነበሩ ፤ ብፍላይ ድማ ኣብቲ ሕገ መንግስቲን ስርዓት ፌዴራልን እምነት ስለዘሕደራ እቲ ጠመተ ፤ መላፍንቲ ውድባት ኣብ ክልላተን ምምራሕን ልምዓተን ምስላጥንዮ ነይሩ። ሕዚ ግና ስርዓት ፌዴራልን ሕገ መንግስትን ኣብ ሕቶ ዘእቱ ኹነትዮ ዝፍጠር ዘሎ። ስለዝኾነ ፤ እዘን ውድባት ንኢህወደግ ውሽጣዊ ሽግሩ እንታይ ከምዝኾነ ፤ ነዐኣንን ንሙልእ ህዝቢ ኢትዮጵያን እንተይሸፋፈነ ክገልፅ ከምዘለዎ ክገብራ ኣለወን። ዝርዝር ገምጋም ኢህወደግ እንታይ ከምዝኾነ ኣፍልጠና ፤ ንመላእ ህዝቢ ኢትዮጵያውን ኣፍልጥ ክብላለወን። ስለምንታይን? ፖሊሲ ኢህወደግ እንዳሰዓባ ውሽጣዊ ሽግሩ ኪኸወለን ስለዘይግባእ። “እንታይ ክብሉና ? ምእንቲ ፍቲሞንን ትሕለፍ ፍታኣንጭሞ” ወዘተ. ዝብሃለሉ እዋን ኣይኮነን። ኣብዚ እዋንዚ እዘን መላፍንቲ ውድባት ድማ ተመልከቲ ተይኮናስ ውዕውዕ (active) ቀንዲ ተዋሳኔቲ ክኾና ኣለወን። ስለዙይ ኣጋር ውድባት ናይ ባዕለን ግንባር መስሪተን ምስ ካልኣት ዴሞክራሲያዊ ኣይልታት ኮይነን ሕገ መንግስቲ ኢትዮጵያን ፌዴራላዊ ስርዓታተንን ክሕብሕባ ይግባእ።

ኢህወደግ ኣብ ሃገራዊ ምርጫ ስዒሩዮ መንግስትታት ፌደራልን ክልልን ዝመርሕ ዘሎ። ኣጋር ውድባት ድማ ኣብ ክልላተን ከምኡ ስዒረንዮን ክልላተን ዘማሓድራ ዘለዋ። ኣብ ምሕደረኣን ግና ፤ ናይ

ኢህወዴግ ፖሊሲታትን ስትራቴጂታትን ፕሮግራማትን፣ የንዘተግብራ። ኮይኑውን ፤ ክሳብ ሎሚ ብሄር-ብሄረሰባተን “አናሳ” እናተብሃላለን ዝፀርሓ።

ሕገ መንግስትን ስርዓት ፌዴራላዊት ኢትዮጵያን ብሄር-ብሄረሰባትን ህዝብታት ኢትዮጵያን ማዕረፍ ዝረኣን። ስለዝኾነ ፤ ክሳብ ሎሚ ዝኾነ መስርሕ (mechanism) ተፈጢሩ ኣጋር ውድባት ንሓሙሽቲኣን ክልላት ከምግንባር ወኪለን ብሃገር ደረጃ ፀቕጢ (influence) ዝፈጥራኡ ኹነት ተዝስራሕ ነይሩ ፤ ሐዚ ምጠቀመ ነይሩ ይመስለኒ። ኮን ደኾን ፤ ከምዚ ዓይነት መስርሕ እንተዝነብር ነይሩ ፤ እቲ ሎሚ ኣብ ሕቱኹቱኽ ዝርከብ ዘሎ ኢህወዴግ ክሳብ ዝፀረ ፤ ካብ ኣጋር ውድባት ዝውክል ኢትዮጵያዊዶ ክሳብ ዝመጽእ ዘሎ ሃገራዊ ምርጫ ጠቅላይ ሚኒስትር ኣይምኾነን ነይሩ እብል ?